

"מורנו" להחזיר עטרה ליושנה

סמיכה לרבנות ללא היתר הוראה

Dedicated in honor of

Jacqueline and Chaim Maltz

by their loving children Michael and Rivka Reena Maltz

מכון גבוה
ללימודי היהדות
ירושלים

תוכנית לימוד לסמיכה לרבנות ללא היתר הוראה

13698

Shevitat Keilim:

Benefitting from Automatically Performed *Melacha* on Shabbat

Shiur 10

In previous *shiurim* we discussed whether one may benefit from *melacha* performed by people, Jews or non-Jews. Over the next two *shiurim*, we will discuss whether one may benefit from *melacha* that is automatically performed by objects.

A Jew may not transgress Shabbat; may a Jew benefit from an act of Shabbat transgression? A non-Jew may transgress Shabbat, but a Jew may not ask a non-Jew to perform *melacha* on his or her behalf.

At the beginning of this *shiur*, we will learn that as opposed to the prohibition of benefitting from *melacha* performed by humans, according to Beit Hillel it is not forbidden to set up objects before Shabbat in such a way that they will continue performing *melacha* on Shabbat. While the concept of benefitting from objects is in itself permitted, however, we will see that there are nonetheless certain restrictions – pertaining to renting out possessions, selling goods through them, and inappropriate noise that may result from the operation of certain systems on Shabbat. We will discuss these parameters over the next two *shiurim*.

1. *Shevitat Keilim*

The first chapter of Tractate Shabbat discusses a dispute between Beit Hillel and Beit Shammai regarding *melachot* that begin on Friday and automatically continue into Shabbat:

משנה מסכת שבת פרק א משניות ה-ח

בית שמאי אומרים אין שורין דיו וסממנים וכרשינים אלא כדי שישורו מבעוד יום ובית הלל מתירין: בית שמאי אומרים אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור אלא כדי שיהבילו מבעוד יום ולא את הצמר ליורה אלא כדי שיקלוט העין ובית הלל מתירין בית שמאי אומרים אין פורשין מצודות חיה ועופות ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום ובית הלל מתירין:

בית שמאי אומרים אין מוכרין לעובד כוכבים ואין טוענין עמו ואין מגביהין עליו אלא כדי שיגיע למקום קרוב ובית הלל מתירין:

בית שמאי אומרים אין נותנין עורות לעבדן ולא כלים לכובס עובד כוכבים אלא כדי שיעשו מבעוד יום ובכולן בית הלל מתירין עם השמש:

חברותא שבת דף יז עמוד ב

מתניתין: בית שמאי אומרים: אין שורין קודם השבת דיו במים, ולא סממנים לצבע, ולא כרשינין למאכל בהמה, בכדי שתגמר מאליה מלאכת שרייתן בשבת עצמה. אלא מותר לשרותם רק אם נותר די זמן בכדי שישורו [שתגמר שרייתן של] הדיו והסימנים והכרשינין מבעוד יום, קודם כניסת השבת. ובית הלל מתירין, אף אם תגמר שרייתן בשבת. בית שמאי אומרים: אין נותנין קודם השבת אונין [אגודות] של פשתן מנופץ לתוך התנור, בכדי שיתחממו ויתלבנו בשבת, אלא בזמן שיש בו בכדי שיהבילו [יתחממו] מבעוד יום. ולא נותנים את הצמר ליורה בשביל לצובעו, אלא בכדי שיקלוט את העין [הצבע] שבירה מבעוד יום. ובית הלל מתירין ליתנן קודם השבת, אף שימשיכו להתלבן או לקלוט את הצבע בשבת עצמה. בית שמאי אומרים: אין פורסין מצודות חיה ועופות ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום. ובית הלל מתירין אף אם יצודו בשבת. ושני טעמים נאמרו בגמרא בשיטת בית שמאי בכל ההלכות האלו. או שהן גזירה, מחשש שמא יבואו לעשותן בשבת. או שאיסור דאורייתא הוא. שצותה תורה על שביטת כליו של אדם בשבת, שלא תיעשה בהם מלאכה.

Beit Shammai forbid setting up a system that will continue *melacha* on Shabbat, while Beit Hillel permit this. Their respective opinions both stem from the same intriguing source:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק א הלכה ה

מה טעמהון דבית שמאי [שמורת כ ט] ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. כל מלאכתך גומרה מבעוד יום. ומה טעמהון דב"ה. ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי

Why does the Torah state that we should work for six days and rest on the Shabbat? If Shabbat is a day of rest, the first six times are obviously the time allotted for work!

The verse emphasizes that *all* our work should take place during these six days. From this emphasis, Beit Shammai extrapolates that no *melacha* should take place on Shabbat at all, even *melacha* that is performed automatically. Beit Hillel, in contrast, holds that the language of the verse, "For six days you shall perform your work, and on the seventh day" means that certain work *is* permitted on Shabbat – work that is performed automatically, by objects.

As *halacha* follows Beit Hillel, then there is ostensibly no problem with allowing *melacha* to take place through objects:

רמב"ם הלכות שבת פרק ג הלכה א

מותר להתחיל במלאכה מערב שבת אף על פי שהיא נגמרת מאליה בשבת, שלא נאסר עלינו לעשות מלאכה אלא בעצמו של יום, אבל כשתעשה המלאכה מעצמה בשבת מותר לנו ליהנות במה שנעשה בשבת מאליו

Nonetheless, we will spend these next two *shiurim* discussing the limitations of this rule. This *shiur* will explore benefitting from one's possessions on Shabbat and commerce that takes place on Shabbat, while the next *shiur* will discuss *Avsha Milta*, conspicuous *melacha*.

2. The Prohibition of Renting Out One's Possessions on Shabbat

תלמוד בבלי מסכת שבת דף יט עמוד א

תנו רבנן: לא ישכיר אדם כליו לנכרי בערב שבת, ברביעי ובחמישי מותר

Who forbids renting out one's possessions right before Shabbat? Ostensibly, this is Beit Shammai's opinion. The *Rishonim* explain that this is the reason that the Rif omits this *beraita*:

המאור הקטן מסכת שבת דף ז עמוד א

והא דתנו רבנן לא ישכיר אדם כליו לנכרי בערב שבת לא כתבה הרי"ף ז"ל, ונראה מדבריו שהוא סובר דבית שמאי היא דאית להו שביתת כלים

The Rambam's ruling directly contradicts this *beraita*:

רמב"ם הלכות שבת פרק ו הלכה טז

מותר להשאיל כלים ולהשכיר לגוי ואף על פי שהוא עושה בהן מלאכה בשבת מפני שאין אנו מצווים על שביתת הכלים, אבל בהמתו ועבדו אסור מפני שאנו מצווין על שביתת בהמה ועבד

If we assume that the *beraita* follows Beit Shammai, we can offer two understandings as to why Beit Shammai holds that possessions must not perform *melacha* on Shabbat:

1. Just as people must refrain from *melacha*, everything around them must similarly refrain. The verse states that one's servants and animals must also cease their work, and the same holds true for their possessions (although animals may do as they please – the prohibition applies to making animals work for human benefit. Objects have no will of their own, so this distinction is not relevant).
2. What a person's possessions do is an extension of their owner's actions. The Yerushalmi implies that both Beit Hillel and Beit Shammai consider this to be true. The difference is that Beit Hillel extrapolate from this verse that one's possessions are allowed to do *melacha* on the seventh day).

What about possessions that have been rented out to a non-Jew? If one must ensure that their possessions are not performing *melacha* on Shabbat (according to Beit Shammai), this also presumably applies to possessions that have been rented out to a non-Jew. But if the prohibition stems from the fact that *Halacha* considers *melacha* performed by an object an extension of the

person operating the object, then in such a case the *melacha* would be considered an action by the non-Jew, not by the Jewish owner.

As mentioned, it seems that the Yerushalmi follows the second possibility. According to the Rambam, however, it seems that the *beraita* follows the first possibility. The Rambam therefore compares *shevitat keilim* and the *shevita* of one's servants and animals.

If so, presenting the *beraita* as following Beit Shammai necessarily assumes the first possibility, and this seems to be the case according to the Rambam and the Rif.

Tosefot, however, object that it is problematic to read the *beraita* thus:

תוספות מסכת שבת דף יט עמוד א

לא ישכיר - אין לפרש משום שביתת כלים וכבית שמאי, דאם כן אפילו ברביעי ובחמישי נמי!

If a person must ensure that their possessions are not performing *melacha* on Shabbat, why is one allowed to rent them out on Wednesday and Thursday? This implies that it does not matter when the rental begins, but rather until when it continues. In light of this difficulty, the Tosefot explain that the *beraita* in fact follows Beit Hillel (once again: according to the first possibility, Beit Shammai are more stringent than the *beraita*, while according to the second possibility, Beit Shammai accept the *beraita*). It is unclear whether the Tosefot disagree with the Rambam and the Rif's interpretation of Beit Shammai's opinion).

אלא כבית הלל היא, דלית להו שביתת כלים ... ואסור לפי שנראה כנוטל שכר שבת... ודוקא לשוכרו, דמיחזי כנוטל שכר שבת, אבל שאלה שריא

Tosefot explain that the prohibition stems from the fact that renting something out right before Shabbat will create the impression that the owner is earning *Sechar Shabbat*. If so, the prohibition is not based on the obligation for *shevitat keilim*, but rather on the prohibition of earning rental money from its use on Shabbat. For this reason, Tosefot emphasizes that one may not rent out an object to a non-Jew, but one may lend it out. (If, as Tosefot hold, the prohibition is based on earning profit, it would presumably be forbidden to rent out possessions to Jews as well; we will discuss this below).

The Rambam, in contrast, emphasizes that according to *Halacha* (i.e. Beit Hillel), one may lend or rent out one's possessions. According to the Rambam's understanding of Beit Shammai, one may not rent or lend out possessions because Jews must ensure that no one is using them on Shabbat at all.

If the prohibition is based on earning *Sechar Shabbat*, however, then it is irrelevant whether the rented item will be used for *melacha* – the question is whether the owner will earn money from the rental or not.

The Baal HaMaor proposes a different understanding, which brings us back to previous *shiurim*.

המאור הקטן מסכת שבת דף ז עמוד א

ולדין אפילו בית הלל מודו בה, משום שנראה כמתנה לעשות מלאכה בשבת, שכן דרך השוכרים כלי אומנות להשכים בהן לאומנותן

Baal HaMaor explains that if one rents something out to a non-Jew on Friday, it appears as if they specifically asked the non-Jew to perform *melacha* on Shabbat. This would bring us back to *shiur 7*: that one may not assign work to a non-Jew in a way that will necessitate them to perform this work on Shabbat. The Baal HaMaor understands that there is no inherent issue with renting the item out for Shabbat, but it cannot be done in a way that makes it seem that the work should be done specifically on Shabbat.

The Rosh summarizes the different opinions:

רא"ש מסכת שבת פרק א סימן לו

ת"ר לא ישכיר אדם כליו לנכרי בערב שבת וברביעי ובחמישי מותר –

א. רב אלפס ז"ל לא הביאה בהלכותיו, נראה דסבירא ליה טעמא משום שביתת כלים, ואנן קיימא לן כבית הלל.

וקשה, דאי טעמא משום שביתת כלים, אפילו בדי' ובה' נמי אסור!

ויש מפרשים דשביתת כלים כי האי, שאין מלאכת ישראל נעשה בהם, אינו אסור אלא מדרבנן, הלכך לא אחמור בד' ובה'.

ולא נהירא, דאי כב"ש אתיא, הוה ליה להש"ס למימר "הא מני? בית שמאי היא". ומדקבעה בגמרא בסתם, משמע דאליבא דהלכתא היא ...

ב. ופרי"י דאסור דמתחזי כנוטל שכר שבת, ומיירי בשכיר שבת או בשכיר חודש, אבל בשכיר יום אפילו בד' ובה' אסור ... ואפילו הכי אסרי בערב שבת מפני מראית העין, אף על גב דלישראל מותר בהבלעה דשבת או חדש, לנכרי אסור

ג. והרבנו יונה ז"ל פירש ... דמיירי בכלים דעושין בהן מלאכה, כגון רחים ומחרישה ושאר כלי אומנות, משום דמיחזי מלאכה שעושין בהן הנכרי בשבת כשלוחו של ישראל ... בשכירות כלים ידוע הוא, ואפילו בהבלעה, אם ישכירם לו חוץ משבתות, לא יתן לו כל שכירותיו, הלכך, כיון שיש ריוח לישראל במה שהכלים נשכרים אצל הנכרי, מיחזי מלאכה שנכרי עושה בהן בשבת כשלוחו של ישראל

Note that Rabbeinu Yonah emphasizes that the prohibition is based on the type of item – whether it is a *kli melacha* or not. This emphasis seems calculated to differentiate between his *shita* and the Ri's *shita*. The Ri's prohibition is based on whether the non-Jew pays rent, and not on the type of item. Rabbeinu Yonah, in contrast, bases his prohibition on whether the item is used for *melacha* (this also holds true of the Rambam's analysis of Beit Shammai's ruling, which also only forbids *klei melacha*, but this is not relevant as *halacha* follows Beit Hillel).

It is worth noting that the Bach is essentially explaining that Rabbeinu Yonah (and later on, the Baal HaMeor) is not discussing *shiur 7*, but *shiur 1*!

ב"ח אורח חיים סימן רמו אות א

מבואר דלה"ר יונה ... אין איסורו משום שנוטל שכר שבת כיון שהשכירו בהבלעה אלא דנראה כאילו הוא שלוחו למלאכה זו ואמירה לגוי שבת

In *shiur 1*, we learned that according to Rashi, the prohibition of telling a non-Jew to perform *melacha* is based on the *rabanan* notion that the non-Jew is acting as the Jew's *shaliach*. The Bach explains that Rabbeinu Yonah's interpretation that the non-Jew becomes the Jew's *shaliach* is a derivative of this prohibition.

To summarize: the *beraita* states that one must not rent out an item used for *melacha* to a non-Jew on Friday, but one may do so earlier in the week. We noted three different methods of analysis that the *Rishonim* use to explain the *beraita*:

1. **The Rif and the Rambam** hold that this *beraita* follows Beit Shammai, while Beit Hillel (whom *halacha* follows) do not forbid this. The Rosh challenges this in two ways: 1. If items belonging to Jews must never be used on Shabbat, then why does it matter when they are rented out (if they might eventually be used for Shabbat later in the week)? 2. Why doesn't the Gemara specify that this *beraita* follows Beit Shammai?
2. **The Tosefot** – Beit Hillel also forbid renting an item out to a non-Jew right before Shabbat, because it then appears that the Jew is doing this in order to earn *sechar Shabbat*. This would apply to all items, both items that are used for *melacha* and items that are not used for *melacha*.
3. **Baal HaMaor, Rabbeinu Yonah** – the non-Jew appears to be the Jew's *shaliach* for *melacha* (this could also be an issue of *Marit Ayin* of assigning *melacha*, as we discussed in *shiur 7*, or an issue of *shlichut*, as we discussed in *shiur 1*).

The *halacha* is as follows:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רמו סעיף א

מותר להשאיל ולהשכיר כליו לאינו יהודי, ואף על פי שהוא עושה בהם מלאכה בשבת, מפני שאין אנו מצווים על שביתת כלים; ויש אומרים דכלים שעושין בהם מלאכה, כגון מחרישה וכיוצא בה, אסור להשכיר לאינו יהודי בערב שבת; וביום חמישי מותר להשכיר לו, ובלבד שלא יטול שכר שבת אלא בהבלעה, כגון שישכיר לו לחדש או לשבוע; ולהשאיל לו, מותר אפילו בערב שבת הגה: וכן עיקר כסדרה האחרונה:

The Shulchan Arukh mentions all these opinions:

He opens with the Rambam, goes on to discuss the Baal HaMaor and Rabbeinu Yonah – and thus emphasizes that one may not rent out items that are used for *melacha*.

He concludes that in any case, one may not accept rental fees for the items, unless it is earned *b'havlaah*.

To summarize:

Shmot 20:9-10 states: “For six days you shall work and perform all your work, and on the seventh day you must cease.” The Yerushalmi (Shabbat 1:5) explains that Beit Hillel understood from the juxtaposition of “perform all your work” with “on the seventh day,” that *melachot* can be performed automatically on Shabbat. Beit Shammai, however, extrapolate that all work must take place during the first six days, and that no work can take place on Shabbat, even automatically. *Halacha* follows Beit Hillel.

Beit Shammai’s analysis can be understood in one of two ways:

1. Just as one may not make their servant or animal work, they must not employ their inanimate possessions either.
2. Work performed by one’s possessions are considered an extension of their owner’s work. The Yerushalmi seems to imply that one’s possessions must finish performing *melacha* before Shabbat, otherwise it is as if the owner is performing *melacha*.

The practical difference between these understandings is whether Beit Shammai allows others to operate these items on Shabbat.

1. The Prohibition of Renting out Possessions on Shabbat

A *beraita* (Shabbat 19a) states that one may not rent out items to a non-Jew on Friday. We discussed three interpretations of this *beraita*:

1. The **Rambam** (*Hilchot Shabbat* 6:16) rules that one may rent out items to a non-Jew even if they are used for *melacha*, because there is no obligation to stop one’s possessions from performing *melacha* on Shabbat. This implies that the *Beraita* that prohibited renting out the tools was Beit Shammai’s opinion. This implies further that the Rambam believes that Beit Shammai follows the first possibility presented above. The *beraita*, thus, follows Beit Shammai and is not the *halacha*. The *Rishonim* clarify that the **Rif**, who omits the *beraita*, also holds thus.

The Tosafot argue: if this is the case, why should it make a difference when the item is rented out, if it might eventually be used on Shabbat?

2. The **Tosafot** therefore explain that the prohibition is based on the owner receiving *sechar Shabbat*. It is thus forbidden to rent out one’s possessions, but one may lend them out (unlike the Rambam’s ruling), and this applies equally to the renting of any possession, not just to items that are used for *melacha*.
3. The **Baal HaMaor** and **Rabbeinu Yonah** explain that the prohibition is because giving an item to a non-Jew right before Shabbat makes it seem like the Jew is asking the non-Jew to work specifically on Shabbat. The Baal HaMaor implies that this is a subcategory of *Marit Ayin* (which we discussed in *shiur* 7), while the Bach specifies that it is considered giving instructions to a non-Jew (*shiur* 1).

As per *halacha*: the Shulchan Arukh and the Rema rule according to the Baal HaMaor, but add that one may not profit from renting out an item on Shabbat.

It emerges that the Shulchan Arukh rules like the *beraita*, based on the Baal HaMaor and Rabbeinu Yonah’s interpretation, while learning the prohibition of earning *sechar Shabbat* from a difference source. We will now discuss this issue.

3. איסור קבלת דמי שכירות שבת

1. A Brief Background of Sechar Shabbat

We will discuss *sechar Shabbat* at length in *shiur* 35. Here we will only expand on issues that arise from the Tosefot and Shulchan Arukh about receiving *sechar Shabbat* from renting out possessions on Shabbat.

Receiving *sechar Shabbat* is explicitly prohibited in the Tosefta:

תוספתא מסכת שבת פרק יז הלכה כו

השוכר את הפועל לשמר לו את הפרה ולשמר לו את התינוק – לא יתן לו שכרו של שבת

Why not?

רש"י מסכת כתובות דף סד עמוד א

שכר שבת - [כמו שמשתכר בשבת] גזרה משום מקח וממכר ושכירות

Rashi implies that the prohibition of *sechar Shabbat* is based on a *gezeira* against trade. In *shiur* 34 we will learn that trade is also forbidden because of a *gezeira*! Rashi means that in order to prevent Shabbat from becoming a business day, Chazal prohibited three things: trade, *sechar Shabbat*, and *sechirut*.

The Tosefta explains how one *may* receive *sechar Shabbat*:

תוספתא מסכת שבת פרק יז הלכה כו

אם היה שכיר שבת (כלומר – שבוע), שכיר חודש, שכיר שנה, שכיר שבוע (הכוונה היא לשמיטה - שבוע של שנים) – נותן לו שכרו של שבת, לפיכך אחריותו עליו בשבת

הלכה כח

לא יאמר לו "תן לי שכרי של שבת", אלא אומר לו "תן לי של עשרה ימים"

If the *sachar* earned specifically on Shabbat cannot be differentiated from a larger sum one is owed (*havla'a*, which literally means "swallowed up"), then one may receive the total sum, on the condition that the profits earned on Shabbat are not discernible from the rest.

2. Sachar and Rent

The aforementioned Rashi compares *sechar Shabbat* and rent. The Tosefot mentioned in the previous *sugiya* also prohibits renting out one's possession on Friday because it seems to create a situation of *sechar Shabbat*. The above Tosefta also prohibits accepting rent that is defined as *sechar Shabbat*. We learn that Chazal are stringent in that even when one receives rent in a permitted way, they must accept it in a way that it will not be obvious that they are accepting rent.

One extreme implication of this appears in Tractate Ketubot, which discusses a married couple who are not fulfilling their mutual obligations in their marriage. Chazal ruled that this affects the price of their *ketubah*:

משנה מסכת כתובות פרק ה משנה ז

המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרין בשבת. רבי יהודה אומר שבעה טרפעיקין ... וכן המורד על אשתו מוסיפין לה על כתובתה שלשה דינרין בשבת רבי יהודה אומר שלשה טרפעיקין:

And in the Gemara there:

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סד עמוד א

אמר ליה רבי חייא בר יוסף לשמואל: מאי שנא איהו דיהבין ליה דשבת, ומאי שנא איהי דלא יהבין לה דשבת? איהי דמיפחת קא פחית - לא מיחזי כשכר שבת, איהו דאוסופי קא מוספא – מיחזי כשכר שבת.

רש"י מסכת כתובות דף סד עמוד א

מאי שנא איהו דיהבין ליה דשבת - כשהיא מורדת עליו דהא שבעה טרפעיקים טרפעיק ליום.

חברותא כתובות דף סד עמוד א

אמר תמה ליה רבי חייא בר יוסף לשמואל: מאי שנא איהו, הבעל שמרדה אשתו נגדו, דיהבינן ליה דשבת, כשהיא מורדת עליו פוחתין לה שבעה טרפעיקין דהיינו טרפעיק לכל יום ונמצא שפוחתין גם עבור שבת. ומאי שנא איהו, כשמוסיפין לה כשהוא מורד, דלא יהבינן לה דשבת, אין מוסיפין לה עבור שבת, וכדאמר רבי יהודה: מעה וחצי לכל יום!! ומשנינן: איהו, האשה, דמיפחת קא פחית, שפוחתת היא מכתובתה כשהיא מורדת, לא מיחזי כ"שכר שבת", אין זה נראה כתשלום "שכר שבת" לבעלה כשפוחתים לה מכתובתה. אבל איהו, הבעל, דאוסופי קא מוספא לאשתו על כתובתה כשהוא מורד בה, מיחזי נראית ההוספה שמוסיף לה בשבת על כתובתה, כשכר שבת, שהוא אסור מדרבנן, גזירה משום מקח וממכר ושכירות

Even though this is a fine related to the failure to fulfill marital obligations, Chazal are adamant that this should not even remotely resemble *sechar Shabbat*.

However, we learned in *shiur 7* that one may earn profits from renting out one's possessions on Shabbat:

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כא עמוד ב

רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא ישכיר אדם מרחצו לעובד כוכבים, מפני שנקרא על שמו, ועובד כוכבים זה עושה בו מלאכה בשבתות ובימים טובים

חברותא עבודה זרה דף כא עמוד ב

והרואה שהבלנים מחממים מים בשבת, אומר שהם שלוחיו של הישראל.

The discussion in the Gemara revolves around the question of *Marit Ayin*, but the Gemara fails to raise a more basic question: may one earn rent on Shabbat?

הר"ן על הרי"ף מסכת עבודה זרה דף ו עמוד ב

ומכל מקום דוקא כשישראל זה לוקח מה שנסתכר המרחץ בשבת בהבלעת שאר ימים, אבל אם בפני עצמו לוקח – לא, דאף על גב דבהתירא אתי לידיה, מחזי כשכר שבת, כדאמרין בפ' אף על פי (דף סד א) גבי מורד ומורדת: מאי שנא איהו דיהבינן ליה שכר שבת ומאי שנא איהו דלא יהבי לה שכר שבת איהו דמפחת קא פחית לא מיתחזי ליה כשכר שבת איהו דאוסופי קא מוספא מתחזי ליה כשכר שבת.... כך נ"ל:

The Ran explains that this *sugiya* is also dependent on the *beraita*, and one may only receive rent from the bathing house if it is indistinguishable from a bigger sum (*havla'a*). The poskim rule thus:

משנה ברורה פתיחה לסימן רמג

וכל היתר שכירות דכאן היינו שהוא משכירו דרך הבלעה עם ימות החול אבל ליום השבת לחוד אסור אפילו בשדה

4. כמה מגדרי הבלעה

1. 1. Havla'a based on time

The Magen Avraham gives several examples of *sechar Shabbat* that is prohibited:

מגן אברהם סימן שו ס"ק ז

הוי שכר שבת ... והוא הדין במשכיר חדר לחבירו. ונראה לי דהוא הדין המלווים בריבית צריכים להלוות בעניין שאם יפרע באמצע שבוע, יפרע מכל השבוע כולה, או לא יפרעו כלל, ולא יחשוב לימים, דהא אפילו גבי מורד, דקנסוהו כל זמן שיהיה מורד יתן כך וכך ליום, אפילו הכי אסור ליתן משל שבת, דהוה ליה שכר שבת

It seems that the example most similar to a fine imposed on a *ketubah* is the money earned from daily interest – in what other situation is there a daily fine for each day of delay?

Is it indeed forbidden to earn daily interest from money in bank accounts? Most rates are based on weekly or monthly profits, or some other factor, and are not affected by specific situations on Shabbat, so this question does not affect most kinds of interest. However, his answer does affect many other situations:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן נט

בדבר מה שנתחדש עכשיו שהבאנק משלם ריבית לפי סך הימים שהיו המעות בהבאנק, שאם כן הרי יש לאסור מליטול ריבית עבור ימי שבת וימים טובים מאיסור שכר שבת!

יפה כתבת, דכיוון דהם חושבין יום מחצות הלילה עד חצות הלילה, שלכן הוה התשלומין דריבית עבור שעות דחול גם כן, שהוא בהבלעה דשעות של חול ממוצאי שבת עד חצות הלילה

In the Banking system, the day begins at midnight and ends the following midnight. If so, then a "day" is never solely Shabbat. As interest is calculated according to that kind of twenty four hour period, the money is never earned specifically on Shabbat.

This definition has crucial significance. Only rent earned specifically on Shabbat is forbidden; when the rent *includes* money earned on Shabbat, it is permitted.

When Yom Tov falls immediately before or after Shabbat, this ostensibly creates a problem:

אבל כששבת ויו"ט סמוכין דהוא בין שיו"ט חל בע"ש = בערב שבת = בין שיו"ט הוא במוצאי שבת יש לאסור מליטול בעד יום הראשון דמתחיל אצלם בחצות לילה ונמשך עד חצות לילה השני, דהרי בין השעות שהן משבת אסורין ובין השעות שהן מיו"ט אסורין, אבל הריבית בעד יום השני מותר דהרי איכא שעות אחרונות דהן חול ... ונראה דהשכר דיום האסור שלא שייך להניחו שם יתנהו לאיזה צדקה ובאופן שלא ידעו כלל ולא יהיה לו שום הנאה אף לא הכרת טובה משום אדם

ובשני יום טוב של גליות מסתבר דכיון דעשו לדין יום טוב שני בדין ספק ... אם כן לא שייך לאסור שכר יום טוב בפועל ששמר שני הימים אלא בעד יום אחד, וממילא בריבית של הבאנק שהיום מתחיל מחצות הלילה ונגמר בחצות הלילה הרי ליכא שום איסור דאליבא דהודאי איכא ודאי גם שעות דחול ביום שמשלמין עבורו ריבית והוי בהבלעה שמותר

The Magen Avraham's second example is renting out rooms. Is one allowed to profit from renting out hotel rooms on Shabbat?

שו"ת משנה הלכות חלק ה סימן מה

בעלי מלונים ששוכרים חדר ללילה אחת, האיך עושים כן, דהרי אפילו לחדר לדור בו איכא שכר שבת כמו שכתב המגן אברהם! ... דוקא אם משכיר מערב עד ערב הוא דהוה ליה שכר שבת, אבל אם יש לו גם קודם שבת איזה זמן שכירות, וגם במוצאי שבת איזה תשמיש, נמצא דאז כבר הוה בהבלעה, דלא הוה דוקא לשכר שבת. וכן לפי המנהג המדינה דהמלונים שוכרים חדר משעה שתיים עשרה בצהריים עד למחר בצהריים או משעה שתיים עד שעה שתיים, איכא כבר אין זה אלא שכר שבת בהבלעה. בקיצור – שכר שבת לא הוה אלא כשמקבל שכר רק עבור השבת, ולכן בדין, כיוון דהיום הוא יום שלהם מחצות ועד חצות, לא הוה בכלל שכר שבת

2. 2. Havla'a based on additional expenses

The Maharshag was asked whether a Jew may receive payment for renting out a combine harvester on Shabbat, and he proposes a revolutionary definition for the concept of *havla'a*.

שו"ת מהרש"ג חלק א אורח חיים סימן סה

עוד אמרתי דאפשר דלא שייך בהו איסור שכר שבת, דהרי צריך לצורך הדישה להסיק המאשין (המכונה) על ידי עצים או בנזין. והנה פשוט הדבר דאע"ג דשכר שבת אסור, מכל מקום בוודאי מותר לו לקבל שכר בעד העצים או הבנזין שלי, דהוי כמו מי שלקח דבר של חבירו בשבת ואכלו או הפסידו, דלא יעלה על הדעת לומר דלא יצטרך לשלם משום דהוי שכר שבת, דהתשלומין הם רק בעד החפץ שלו שאכלו או הפסידו ... אם כן יש לומר, דכיון דבעד העצים והבנזין של הישראל, בעל המאשין, בוודאי מותר לו ליטול שכר, אם כן, כיוון דמקצת תשלומין הללו הם של היתר, ממילא אף שנוטל שכר הרבה ... מכל מקום שוב הוי שכר שבת כהבלעה, והכל מותר

If the renter has to pay for additional expenses, such as fuel, then the Jew may ask for a higher price and include the rental earned from use on Shabbat as part of this sum. Of course, the parameters of this leniency must be defined. Presumably, the use of any item incurs certain wear and tear that could be added to the fee – may one receive *sechar Shabbat* for any item (although money, i.e. fines or interest, will be the sole forbidden anomaly!)

שו"ת משנה הלכות חלק ד סימן לב (אות יב)

אם כן נפל פיתא בבירא, דבכל הכלים המשתמשים בהם בשבת ומשכירים אותם לימא כן דלית בהו משום שכר שבת, דלעולם הכלים מתקלקלין קצת על ידי תשמישו, ונפחתין משווי, ויכול לבקש שכר הפחת שהוא הקרו, ובתוכו יבלע גם השכר שבת והוי בהבלעה! ...

נראה דלא קשה על הגאון ז"ל קושייתי, שכפי הנראה הגאון ז"ל דייק בלשונו, דמותר לו לקבל שכר בעד העצים או הדלק. ולכאורה צריך עיון, למה לו לחפש בתר עצים והדלק, הוה ליה למימר דמותר לו לקבל שכר על קלקול מכונת הדישה, שמתקלקלת ונפחתת על ידי הדישה! ...

אבל נראה דבכיון נשמר מזה המהרש"ג, דכהאי גוונא ודאי דהוי שכר שבת בשביל מכונת הדישה בעצמה, ולכן המציא דעל כל פנים העצים והדלק שהדליקו משלו מחוייבים הם לשלם לו, וזה ודאי אינו בשכר שבת עבור המכונה, ובתוך

דמי העצים יכול לבלוע יותר, וישלמו לו אחוזים מכל, עבור הדלק שהזיקו לו והפסידו לו והכלל בזה דפרעון הוא היכא שהזיקו לו או הפסידו או לקחו כל החפץ שלו וחייבים להחזיר לו אותו החפץ אבל שכר הוא היכא דהוא משלם לו עבור מה שהוא משתמש בכליו וחוזר לו הכלים, והשכר הוא באמת לעולם עבור השימוש והפחת כמובן.

One may only employ the leniency of *havla'a* for a rental fee if the additional charge is something people usually charge for. A person who lends their car to a friend does not expect to receive fees for wear and tear of the brakes or engine, but the friend is obviously expected to pay for the fuel. Similarly, a person may charge for fuel needed for a machine, but not for wear and tear.

3. Redefinition of Sechirut of Sechar Shabbat

שו"ת מהרש"ג חלק א אורח חיים סימן סה

ולכן נראה דמן ההכרח לחלק באופן אחר. והוא ... דעד כאן לא אסרו חכמיו"ל שכר שכת אלא שכר שהוא מקבל בעד הזמן של שבת, בזה אסרו, בין אם הוא מקבל שכר עבור מלאכת גופו, בין שהוא מקבל שכר עבור מלאכת כליו. אכל כל שהשכר שהוא מקבל בעד מלאכת קבלנות של כליו וחפציו, שבזה אינו נזכר הזמן כלל, דרך משל – באם משלמין בעד מה שדשין, לא כפי הזמן, בעד כל שעה דישה כך וכך, רק בקבלנות ... כיון דקבלנות על אופן הנ"ל אין מזכירין את הזמן כלל, ואין נ"מ כלל באיזה יום ובאיזה שעה הוא דש או טוחן, כל כי האי גוונא, אף שהוא נעשה בשבת, מכל מקום לא אסרו חכמיו"ל שכר שכת כלל. וא"כ במרחץ על אופן שהרוחצים בו משלמין שכר בעד קבלנות הרחיצה, לא שייד שכר שכת כלל. ולהכי אם היה המנהג לתת את המרחץ לעכו"ם באריסות, ולא היה כאן איסור מלאכה להעכו"ם – גם משום שכר שכת ליכא

We have learned three sources related to the prohibition of earning *sechar Shabbat*: renting out possessions to a non-Jew before Shabbat (according to the Tosafot); renting out a bathhouse to a non-Jew (in *Avodah Zarah*); and a person who does not fulfill their marital obligations. In all these cases, payment is based solely on time – on time that is Shabbat. The Maharshag explains that the prohibition is based on the definition that time is translated into profit for the owner. In the two examples the Maharshag brings – interest, and renting out the hotel room – the customer's use of the goods (the money, the hotel room) on Shabbat becomes profit for the owner.

However, as we rule like Beit Hillel, there is no obligation for the possessions to remain unused on Shabbat. One may still earn profit from them – as long as the profit is not a direct "translation" of the object's use on Shabbat.

Let's clarify: rent is lending goods to someone for a certain time in exchange for payment. In general, it is calculated according to use multiplied by the duration of its use. If the only time that is calculated in this equation takes place on Shabbat, then it is considered *sechar Shabbat*. One may not receive interest that is earned specifically on Shabbat, for example.

❖ Harchavot – the Maharshag's proof

This helps us understand the aforementioned definitions of the Igrot Moshe and the Mishneh Halachot. If interest is calculated according to twenty four hour periods that begin and end at midnight, then one may define that the money is earned during a time that the Jew may profit from – before and after Shabbat – and not specifically during Shabbat. This is the essence of *havla'a* in this case.

It similarly follows that if a Jew owns an automatic vending machine, there is no problem with non-Jews making purchases on Shabbat, as the payment is for its use, and not for its specific use on Shabbat.

However, the Mishneh Halachot challenges this definition:

שו"ת משנה הלכות חלק ד סימן לב

שלח לי בנידון ישראל שיש לו פרנסה ממכונות כביסה אוטומטית שמכניס מכונה כזו אשר זורקים בה מטבע לתוך הקופה ונותנים הכביסה במכונה ועל ידי נפילת המטבע לתוך הקופה מזיז שם החשמל ומתחלת לכבס והשאלה כדת מה לעשות בשבת אם מותר לישראל להכניס מכונה כזו בבית נכרי והוא או שכניו הנכרים יכבסו בזה והריוח לישראל ... מה שישראל מרויח בשבת אם הוי שכר שבת.

The Maharshag would presumably permit earning profit from this machine, as its use does not necessarily take place on Shabbat. However, the Mishneh Halachot explains that the situation is more problematic:

(שם אות ז) בעיקר דין המכונה צריך לחקור למה הוא דומה, שהרי הכא הוא מטיל בכיס המכונת כביסה סכום הקצוב בכל עת שהוא רוצה לכבס, וא"כ נראה דבאותה שעה שמכניס המטבע הוא ששוכר המכונה ולא מקודם כלל ואם כן לא זה שכר שבת, אלא הוי נמי משכיר בשבת!

Ultimately, however, he permits this, but for a different reason:

... נראה פשוט דהא דאסרו שכר שבת לא אסרו אלא כשיד ישראל באמצע, כלומר כשישראל משכיר בית או שאר דברים לשבת, או שמעמיד נכרי על זה שיקח לו שכר שבת, כהאי גוונא אסור לו לישראל ליקח שכר שבת. אבל היכא שהעכו"ם עושה איזה עסק או שום מלאכה אדעתיה דנפשיה, ומגיע על ידי זה ריוח גם לישראל, אף שהוא נראה כשכר שבת, לא מקרי שכר שבת, ומותר, דהרי אין הישראל לוקח כלום, והעכו"ם הוא שעשה לעצמו, ועל ידו הרויח גם הישראל. וכיוון דהעכו"ם לנפשיה מותר להרויח ולעשות מלאכתו או להשכיר, זה לא אסרו על ישראל כה"ג.... והעיקר הגדול בזה אצלנו דאין איסור להרויח לישראל היכא דראינו דעכו"ם אדעתיה דנפשיה קעביד ולא מחזי כשלוחו

The Mishneh Halachot permits owning washing machines people can pay to use because earning rent from their use is only forbidden if a Jew is actively involved in their rental on Shabbat. With automated machines, however, the non-Jew uses them at will, so there is no prohibition.

According to the Maharshag, one may profit from such machines for a different reason – because profit is earned according to use, not per specific time on Shabbat.

Another practical application of these principles relates to profits earned from internet sites on Shabbat. Payments incurred from provision of information, watching movies, listening to music etc., should be permitted, given that it takes place without the Jewish owner's active involvement.

According to the Maharshag, whether one may profit from websites depends on the type of website. If someone has a membership on a website, then the time they spend on the website on Shabbat is not distinguishable from their use of the site on Shabbat. One may also earn profit from a website which charges per use, as profit is calculated per use and not per time. According to his definitions, the only kind of website which would be considered problematic would be one where people pay for specific amounts of time (so any use of the site that takes place during Shabbat would be considered *sechar Shabbat*).

The harchavot cite BiMareh HaBazak's detailed answer about earning profit from websites on Shabbat, and whether such profit appears to be *sechar Shabbat*.

❖ [Harchavot](#) – Mareh HaBazak – profiting from websites on Shabbat

In summary:

4. A Brief Background: *Sechar Shabbat*

The Tosefta (Tractate Shabbat 17:26-28) prohibits earning profits from work that takes place on Shabbat – unless payment is made globally or per weekly or monthly rate. Even in this case, it is forbidden to define this as *sechar Shabbat*.

We will discuss the rationale and parameters of the prohibition in depth in *shiurim* 33-34.

5. Earning Rent on Shabbat

Rashi implies that just as receiving payment for work is forbidden, so is money incurred during the Shabbat period. An extreme example of this appears in Tractate Ketubot 64a, where Chazal rule that a woman whose husband is not fulfilling his marital obligations may not receive the fine that is due to her from the time that passes on Shabbat.

In *shiur* 7, however, we learned that one may rent out a bathhouse on Shabbat, as long as there is no concern about *Marit Ayin*.

The Ran explains that this is allowed when the profits are earned with *havla'a* – they are not discernible among the total payment the Jew receives. This is the poskim's ruling – that everything we discussed in *shiur 7* is permitted on the condition that profits are earned *b'havla'a*, as explained in the *beraita* about *sechar Shabbat*.

6. The Parameters of *Havla'a*

1. *Havla'a* based on time

The two classic examples of problematic profit cited by the Magen Avraham are lending with interest (to a non-Jew) and renting out a room.

Today, most interest is not earned per day, but per longer period. The Igrot Moshe, however, rules that even profits earned on a daily basis are permitted, given that banks count days from midnight to midnight, so that the interest earned on Shabbat is indistinguishable from the total profit earned during that 24 hour period. If Shabbat is preceded by or followed by Yomtov, interest earned during that period would be considered problematic).

The Mishneh Halachot rules similarly in relation to renting out rooms – that one may rent a room as long as the rental period includes a significant period of time that is not Shabbat, so that the price of the time of rent on Shabbat is indistinguishable from the total price.

2. *Havla'a* based on additional expenses

The Maharshag rules that if the rental fee is also incurred from additional expenses (such as fuel), then the rental fees may be considered an indistinguishable part of the total payment. The Mishneh Halachot explains that one may not charge for wear and tear, but only for expenses that people usually pay for. Based on this, one may profit from renting out cars and machines that incur additional fees (such as fuel) on Shabbat.

7. Redefinition of *Sechirut* of *Sechar Shabbat*

The Maharshag defines prohibited *sechar Shabbat* as specific time that translates into profit. If rental fees are calculated according to use multiplied by the duration of its use, and the only time that is calculated in this equation takes place on Shabbat, then it is considered *sechar Shabbat*. One may not receive interest that is earned only on Shabbat, for example. If payment is not based on time but on use, for example, then it is not considered *sechar Shabbat*.

The Mishneh Halachot disagrees with this definition. He holds that owning coin-operated washing machines that people pay to use is considered renting on Shabbat itself, which is more problematic than renting out an item before Shabbat! Ultimately, however, he permits doing so, because that Jews are not taking an active part in renting the machine on Shabbat. The non-Jew chooses to operate the machine on Shabbat without any involvement on the Jew's part. He considers any payment for a service provided on Shabbat prohibited (unless the payment is an indistinguishable part of a larger payment, or completed without the Jew's active involvement).

Implications of this discussion for online services is discussed in BiMareh HaBezak's responsum in the *harchavot*.

We began this *shiur* by stating that a Jew's possessions may be operated on Shabbat – the prohibition is to earn *sechar Shabbat* from this operation. Therefore we discussed whether one may profit from websites that provide information, as it is similar to renting out information.

We have not yet discussed whether a Jew's possessions may carry out transactions for the owner on Shabbat, and we will explore this now:

5. Machines Selling Merchandise on Shabbat

1. The Prohibition of Trade on Shabbat

In *shiur* 34 we will discuss the prohibition of trade in depth. Here, we will provide a basic background, and discuss sales that take place automatically.

רש"י מסכת ביצה דף לז עמוד א

מקח וממכר אסור מן המקרא דכתיב ממצוא חפצך ודבר דבר (ישעיהו נח), אי נמי: מקח וממכר אתי לידי כתיבה שטרי מכירה.

Rashi cites two reasons to prohibit trade on Shabbat: 1) Based on "ממצור חפצך ודבר דבר", 2) A *gezeirah* in case this results in writing.

In *shiur* 34 we will see that there is a difference between an individual transaction, which is forbidden for the above two reasons, and the general way of how the market works. It may be that general involvement with trade is prohibited *d'Oraita*.

This prohibition would presumably forbid trade on Shabbat itself. This *shiur* began with a discussion of *shevitat keilim*. According to Beit Hillel (whom *halacha* follows), there is ostensibly no issue with sales taking place on Shabbat without active human involvement.

The Maharam Shik was asked whether one may place a bid for a land lease if the decision regarding the transaction takes place on Shabbat. He compares this to *shevitat keilim*.

שו"ת מהר"ם שיק אורח חיים סימן קלא

לפענ"ד פשוט זה להתיר, דהרי קיימא לן ... דכל המלאכות אדם רשאי להתחיל מערב שבת וליתן במקום שהמלאכה נגמרת בשבת מאליה, ופוחת אדם מים לגינתו והגינה שותה מהם כל השבת וכיוצא באלו המלאכות. והכא נמי אין המאגיסטראהט שלוחו, אלא שעל ידי מעשיו, מעשה הכתב מערב שבת, נגמר למחר ממילא על ידו. והרי מעשים של כל יום יוכיחו, וכי אין אדם רשאי לכתוב כתב בימות החול בעסק מקח וממכר והכתב יבוא על הבי דואר בשבת ליד המוכר ויהא נגמר על ידו, ולא אישתמט חד מהפוסקים לכתוב חידוש דין זה

The Maharam Shik explains that after the bid is made, the transaction itself takes place without the bidder's active participation, so in this sense it is an automatic process like a system put into effect before Shabbat, and it is therefore permitted.

Some poskim disagree:

In the context of High Priest's service on Yom Kippur, it is written: "He shall atone for himself and his household" (Lev 16:6). Chazal extrapolate from this that the High Priest can only bring atonement if he has a household, i.e., if he is married.

This requirement is discussed at the beginning of Tractate Yoma. According to R. Yehuda, the High Priest must do *kiddushin* for another wife in case his first wife dies, but the High Priest is not allowed to have two wives, so he does conditional *kiddushin* that she will only be considered his wife if the first wife dies. This is an example of a transaction that is automatically completed on Yom Tov.

תלמוד ירושלמי מסכת יומא פרק א הלכה א

מקדשין לו אשה אחרת על תנאי שמא יארע דבר באשתו שנאמר [שם ו] וכפר בעדו ובעד ביתו, ביתו זו אשתו, דברי ר' יהודה ... רבי גמליאל ברבי אינוני בעא קומי (שאל בפני) רבי מנא – לא נמצא כקונה קניין בשבת? אמר ליה – משום שבות שהתירו במקדש

R. Gamliel points out a problem: if the woman's *kiddushin* are completed on Shabbat, this will be considered a transaction, which is prohibited on Shabbat! R. Mena replies that this is allowed because it is part of the Temple service. If so, then both of them agree that Chazal forbade transactions that are completed on Shabbat, even if the person is not actually actively involved on Shabbat.

שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורא קמא סימן קנט

אמר בירושלמי דהתירו שבות במקדש. ... על כרחך דהוי גם כן קונה קנין בשבת. ואם כן תרווייהו נפשט. דבין בתנאי ובין באומר שיחול בשבת הוי שבות

R. Akiva Eiger proves from the Yerushalmi that one may not set up a transaction that will be completed on Shabbat. Why is this a problem, unlike setting up systems that perform *melacha* on Shabbat?

שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן נא

מה שנפלא בעיניו מאי שנא מכל המלאכות שמותר לפעול מבעוד יום שתיעשה המלאכה בשבת. חילוק גדול יש. דבכל המלאכות המלאכות נעשית מאליהם בשבת, ואין צריך עוד אל האדם. שאפילו מת האדם טרם נעשה המלאכה. תיעשה המלאכה. אבל בקניין, הרי הקניין נעשה בשבת מחמת האדם, שאם מת או מכר לאחר, קניין הראשון בטל. וכיוון שהקניין נעשה מכח האדם בשבת, יש לומר דחשוב עושה הקניין בשבת

The Avnei Nezer explains that objects may perform *melacha* because the owner is disassociated from the possessions performing the *melacha*: the watering system waters the field and is not dependent at all on human action. The concept of ownership, on the other hand, is inherently related to the human's connection with their possession. When a transaction takes effect, the person becomes that possession's owner. The Avnei Nezer gives an example: if the person dies before the transaction is complete, it will not happen, since it depends on his receiving the goods. One cannot detach a person from this ownership, so transactions cannot be permitted like *shevitat keilim* is.

(We discuss the person's disassociation from the action in regard to Shabbat timers in the harchavot):

- ❖ [Harchavot](#) – Is using a Shabbat timer disassociated from human action?
According to R. Akiva Eiger and the Avnei Nezer, may vending machines operate on Shabbat?

2. 1. Automated Answering Machines

The Maharam Shik cites another reason for leniency:

מכל שכן דלפי הנראה אין מעשה החכירות נגמר ע"י האפרעט (הצעת המחיר) הזה, אלא שהוא גילוי מילתא בעלמא שדעת השוכר לתת כך וכך, וגמר החכירות או הקניין הוא על ידי הקאנטראקט (החוזה)

The Maharam Shik explains that even if it is prohibited to complete a transferal of ownership on Shabbat, the bid may reach the owner (the feudal lord) on Shabbat.

The reason for this is that making a bid is not transferal of ownership – it is only what convinces the lord to sign a contract with the bidder. If so, the bid may reach the lord on Shabbat.

Based on this principle, the Be'er Moshe permits the use of an answering machine to receive orders on Shabbat:

באר משה חלק ו קונטרס אלקטרי סימן נ

נשאלתי אם שרי לערוך מערב שבת ענסערינג-פאן (מענה טלפוני) כדי שיקלוט בשבת מי שרוצה להזמין סחורה וכיוצא בזה.

תשובה.... אפילו למרן הגרע"א (ח"א ס"י קנ"ט) דמחמיר לעשות מסחר שהקנין יהיה חל בשבת, כאן קיל הרבה יותר, דאין כאן שום קנין.

An additional practical application is that a website may receive orders on Shabbat. We will explore this part of Bimareh HaBezak's response after we discuss whether one may allow automatic vending machines to operate on Shabbat.

3. Automatic Vending Machines

We will now discuss transactions that take place via a machine. The poskim discuss additional issues such as מסיע, לפני עיוור, and others. In BiMareh HaBezak's response in the harchavot, all these issues are addressed in depth. The Helkat Yaakov explains that the Yerushalmi's prohibition against completing transactions on Shabbat mentioned by R. Akiva Eiger refers to a transaction that must necessarily be completed on Shabbat. If, however, the Jew does not gain anything from the

transaction specifically taking place on Shabbat, there is no problem if the buyers happen to make their purchases on Shabbat.

שו"ת חלקת יעקב אורח חיים סימן סז

אבל לפי עניות דעתי אין ראייה משם לאסור, דבשם מוכר בתנאי שיחול הקנין בשבת, שכן היא השאלה ברע"א שאמר לו המוכר תקנה לך למחר בשבת, או בתנאי שיעשה כך וכך אם מותר לעשות התנאי בשבת בכדי שיחול הקנין, ומיית שפיר ראייה מירושלמי דאסור לקדש ערב יום הכיפורים בתנאי כשתמות אשתו יחולו הקידושין ביום הכיפורים ... אבל בנידון דידן, שמניח הכל באוטומט בערב שבת מבעוד יום או מקודם, ואין כוונתו ואין דעתו כלל שיבואו הקונים בשבת, אדרבה, הוא היה מרוצה שכל הקונים יבואו עוד מקודם השבת ויקחו את כל הסחורה משם עוד קודם השבת, או גם לאידך גיסא, שאם לא נלקחה הסחורה בערב שבת, לא איכפת לו אם תישאר הסחורה לאחר השבת, והקונים הנכרים הלוקחים בשבת אדעתא דנפשיהו עבדי, והוא אין לו שייכות עמהם בשבת, ועשה כל פעולת המכירה בערב שבת בשעה המותרת, מנא לן לאסור?

The vending machine's owner would be just as happy if all purchases would take place before or after Shabbat. Therefore, the purchases made on Shabbat are defined as *adata d'nafshei* – the person's free will, and the Jew may benefit from them. Based on this, the poskim permit the operation of vending machines on Shabbat:

שמירת שבת כהלכתה מהדורה תש"ע פרק כט סעיף כט

חברה המשווקת מוצריה באמצעות אוטומטיים (מתקן שמשלשלים לתוכו מטבע והסחורה המבוקשת יוצאת מהמתקן) ... במקום שבו הקונים הם נכרים – מותר להשאירם במצב ראוי לשימוש

במראה הבזק חלק ה שאלה לו "קונטרס מסחר באינטרנט ושמירת השבת" אות ב

באתרים שבהם...ספק השירות או המוכר - שהוא פסיבי לחלוטין בשבת, נראה שאינו עובר על איסורים אלה¹. ואולם כדי לצאת ידי כל הדעות ראוי להבטיח שכרטיסי-האשראי של הקונים יחויבו רק במוצ"ש, והדבר יפורסם באתר בצורה בולטת².

רבנות -
סימן רמ"ו סעיפים א-ג

6. Summary

1. Shevitat Keilim in the Mishnah

Shmot 20:9-10 states: "For six days you shall work and perform all your work, and on the seventh day you must cease." The Yerushalmi (Shabbat 1:5) explains that Beit Hillel understood from the juxtaposition of "perform all your work" with "on the seventh day," that *melachot* can be performed automatically on Shabbat. Beit Shammai, however, extrapolate that all work must take place during the first six days, and that no work can take place on Shabbat, even automatically. *Halacha* follows Beit Hillel.

Beit Shammai's analysis can be understood in one of two ways:

¹ בשו"ת רעק"א (סי' קנח) אסר לעשות מעשה קניין בחול כשמתנה שה"חלות" תחול רק בשבת, וכך פסקו עוד אחרונים. ומשמע שלדעתם אסור ליצור מצב שבו תחול "חלות" קניינית בשבת, גם אם בשבת לא ייעשה כל מעשה. ברם, (א) בשו"ת מהר"ם שיי"ק (או"ח סי' קלא) חולק על רעק"א הנ"ל, וכן דעת עוד הרבה אחרונים, עיין סיכום השיטות בספר "שערי המצוינים בהלכה"; (ב) רעק"א מדבר על מקרה שבו אדם עושה מעשה בחול שבוודאי יגרום ל"חלות" קניינית בשבת, מה שאינו כן בהשארת אתר מסחרי פתוח שאין בה מצד הבעלים שום מעשה שגורם בהכרח ל"חלות" קניינית בשבת, ויש לדמות נדון דידן למה שכתב מרן בשו"ע "אורח חיים" (סי' שז, ד) ש"מותר לתת לאינו יהודי מעות מערב שבת לקנות לו, ובלבד שלא יאמר לו קנה בשבת", וברמ"א שם הוסיף "וכן מותר ליתן לו בגדים למכור, ובלבד שלא יאמר לו למכרן בשבת". מפורש אפוא שאין חובה למנוע אפשרות של "חלות" קניין בשבת, אם היא איננה תוצאה הכרחית או בשליחות מפורשת. וכעין זה כתב בשו"ת "חלקת יעקב" (או"ח סי' סז) להתיר מטעם זה השארת מכשיר אוטומט למכירת אוכל פתוח בשבת; (ג) כאמור לעיל, בהזמנה באינטרנט לא מתבצע קניין ממש בחפץ, אלא רק התחייבות לספק את החפץ, ובפשטות נראה שרעק"א אסר רק לגרום ל"חלות" קניין ממש בשבת, ולא התחייבות וכדו', וכעין זה גם מובא בשו"ת "באר משה" (קונטרס אלקטריק ח"ו סי' ג); (ד) יש לבדוק, אם על פי החוק האזרחי ניתן לתבוע את הספק אם יחזור בו ולא יספק את החפץ (ולא יגבה את התשלום). אם לאו, יש לומר שאין איסור להתחייב בשבת בדבר שיכול לחזור בו – דעת "מחצית השקל" על ה"מגן אברהם" (שו"ע או"ח סי' שו ס"ק טו); (ה) ניתן לצרף שיטת ה"מקנה" (אבן העזר סי' מה) שאיסור מקח וממכר בשבת הוא על הקונה בלבד.

² על מנת למנוע לזות שפתיים.

1. Just as one may not make their servant or animal work, they must not employ their inanimate possessions either.
2. Work performed by one's possessions are considered an extension of their owner's work. The Yerushalmi seems to imply that one's possessions must finish performing *melacha* before Shabbat, otherwise it is as if the owner is performing *melacha*.

The practical difference between these understandings is whether Beit Shammai allows others to operate these items on Shabbat.

2. The Prohibition of Renting out Possessions on Shabbat

The *beraita* states that one must not rent out an item used for *melacha* to a non-Jew on Friday, but one may do so earlier in the week. We noted three different methods of analysis that the *Rishonim* use to explain the *beraita*:

1. The Rambam (Laws of Shabbat 6:16) rules that one may lend or rent possessions to a non-Jew even though they will use them on Shabbat because we are not required to keep *shevitat keilim*. He interprets that this *beraita* follows Beit Shammai according to the first possibility mentioned above. This *beraita*, if based on Beit Shammai, is not considered the *halacha*, and the *Rishonim* claim that the Rif, who omitted this *beraita*, holds like the Rambam.

This leads **the Tosefot** to question why there is a difference between renting one's possessions out right before Shabbat or at any other time?

2. The Tosefot therefore explain that this prohibition must be based on the fact that renting out something right before Shabbat creates the appearance of earning *sechar Shabbat*. Therefore the prohibition is only to rent out an item, not to lend it out (unlike the Rambam), This would apply to all items, both items that are used for *melacha* and items that are not used for *melacha*.

3. Baal HaMaor, Rabbeinu Yonah explain that the prohibition is based on the fact that the non-Jew appears to be the Jew's *shaliach* for *melacha* (this could also be an issue of *Marit Ayin* of assigning *melacha*, as we discussed in *shiur 7*, or an issue of *shlichut*, as we discussed in *shiur 1*).

Halacha: The Shulchan Arukh and the Rema rule like the Baal HaMaor, but add that one may not earn money from renting out an item on Shabbat.

3. A Brief Background: Sechar Shabbat

The Tosefta (Tractate Shabbat 17:26-28) prohibits earning profits from work that takes place on Shabbat – unless payment is made globally or per weekly or monthly rate. Even in this case, it is forbidden to define this as *sechar Shabbat*.

We will discuss the rationale and parameters of the prohibition in depth in *shiurim* 33-34.

4. Earning Rent on Shabbat

Rashi implies that just as receiving payment for work is forbidden, so is money incurred during the Shabbat period. An extreme example of this appears in Tractate Ketubot 64a, where Chazal rule that a woman whose husband is not fulfilling his marital obligations may not receive the fine that is due to her from the time that passes on Shabbat.

In *shiur 7*, however, we learned that one may rent out a bathhouse on Shabbat, as long as there is no concern about *Marit Ayin*.

The Ran explains that this is allowed when the profits are earned with *havla'a* – they are not distinguishable among the total payment the Jew receives. This is the poskim's ruling – that everything we discussed in *shiur 7* is permitted on the condition that profits are earned *b'havla'a*, as explained in the *beraita* about *sechar Shabbat*.

5. The Parameters of *Havla'a*

1. *Havla'a* based on time

The two classic examples of problematic profit cited by the Magen Avraham are lending with interest (to a non-Jew) and renting out a room.

Today, most interest is not earned per day, but per longer period. The Igrot Moshe, however, rules that even profits earned on a daily basis are permitted, given that banks count days from midnight to midnight, so that the interest earned on Shabbat is indistinguishable from the total profit earned during that 24 hour period. If Shabbat is preceded by or followed by Yomtov, interest earned during that period would be considered problematic).

The Mishneh Halachot rules similarly in relation to renting out rooms – that one may rent a room as long as the rental period includes a significant period of time that is not Shabbat, so that the price of the time of rent on Shabbat is indistinguishable from the total price.

2. *Havla'a* based on additional expenses

The Maharshag rules that if the rental fee is also incurred from additional expenses (such as fuel), then the rental fees may be considered an indistinguishable part of the total payment. The Mishneh Halachot explains that one may not charge for wear and tear, but only for expenses that people usually pay for. Based on this, one may profit from renting out cars and machines that incur additional fees (such as fuel) on Shabbat.

6. Redefinition of *Sechirut* of *Sechar Shabbat*

The Maharshag defines prohibited *sechar Shabbat* as specific time that translates into profit. If rental fees are calculated according to use multiplied by the duration of its use, and the only time that is calculated in this equation takes place on Shabbat, then it is considered *sechar Shabbat*. One may not receive interest that is earned only on Shabbat, for example. If payment is not based on time but on use, for example, then it is not considered *sechar Shabbat*.

The Mishneh Halachot disagrees with this definition. He holds that owning coin-operated washing machines that people pay to use is considered renting on Shabbat itself, which is more problematic than renting out an item before Shabbat! Ultimately, however, he permits this, because Jews are not taking an active part in renting the machine on Shabbat. In this case, the non-Jew chooses to operate the machine on Shabbat without any involvement on the Jew's part. His analysis implies that the prohibition of earning rent is not based on the definition of the **cost**, as the Maharshag defines. Rather, he considers any payment for a service provided on Shabbat prohibited (unless the payment is an indistinguishable part of a larger payment, or completed without the Jew's active involvement).

Implications of this discussion for online services is discussed in BiMareh HaBezak's responsum in the *harchavot*.

7. The Prohibition of Trade on Shabbat

The *Rishonim* explain that acts of trade on Shabbat are prohibited based on “ממצוא הפצך”; alternatively, that Chazal forbade trade in case it leads to *melacha*. It may be, however, that general trade is forbidden *d'Oraita* – we will explore this further in *shiur* 34.

The Mahram Shik explains that a transaction that the Jew bid for before Shabbat may conclude on Shabbat as it is comparable to the law of *shevitat keilim*.

R. Akiva Eiger and the Avnei Nezer, however, learn from the Yerushalmi that one may not participate in a transaction where transfer of ownership will occur on Shabbat. Chazal allowed the High Priest to make conditional *kiddushin* so that a woman would become his wife on Yom Kippur despite the fact that *kiddushin* is also considered a transaction. The Avnei Nezer explains that acquisition is inherently linked with a person and that an act of acquisition cannot be disassociated from the owner, so a person is not allowed to begin a transaction before Shabbat and completely disassociate himself from it.

